

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@tem.fi

Lausuntopyyntö 28.11.2013

Työryhmän ehdotus REMIT-asetuksen (1227/2011) mukaisten markkinoiden väärinkäyttöä koskevien kieltojen täytäntöönpanosta

Yleistä

VM kannattaa esityksen tavoitetta siitä, että sähkön ja maakaasun tukku-markkinoilla tehtyihin väärinkäytöksiin sovellettava seuraamusjärjestelmä olisi yhdenmukainen rahoitusmarkkinoiden väärinkäytöksiä koskevan seuraamusjärjestelmän kanssa. VM:n mielestä kyseinen tavoite on saavutettu ehdotuksessa hyvin.

VM kannattaa ehdotusta säätää hallinnollisten seuraamusten ohella rikosoikeudellisista seuraamuksista. Näin seuraamukset olisivat tässäkin suhteessa yhdenmukaisia rahoitusmarkkinoilla voimassa olevan seuraamusjärjestelmän kanssa. Energian tukkumarkkinoilla tehty väärinkäytökset voivat olla vaikutuksiltaan erittäin merkittäviä ja laaja-alaisia. Teoilla saavutetut hyödyt voivat olla poikkeuksellisen suuria, eikä hallinnollisiin seuraamuksiin liity menettämisseuraamusta. Näistä syistä pelkkää hallinnollista seuraamusjärjestelmää ei VM:n mielestä voitaisi pitää riittävän ennaltaehkäisevänä. Ehdotuksessa esitetyin tavoin Suomi on myös osa pohjoismaisia sähkön tukkumarkkinoita. Tällöin on perusteltua, että myös seuraamusten on oltava eri markkinoilla riittävän yhdenmukaisia. Rikosoikeudelliset seuraamukset ovat voimassa sekä Ruotsissa että Tanskassa. Vakavimpien tekojen kriminalisointi myös Suomessa helpottaisi näin myös pohjoismaisten esitutkintaviranomaisten välistä yhteistyötä. Vakavimpien tekojen kriminalisoinnin myötä rikkomusten tutkinnassa voitaisiin tarvittaessa käyttää myös poliisin esitutkinta- ja pakkokeinovaltuuksia. Rikosoikeudellisessa esitutkinta- ja tuomioistuinprosessissa voidaan myös hallinnollista prosessia paremmin turvata epäillyn oikeusturva.

VM kannattaa Energiemarkkinavirastolle ehdotettuja uusia tutkintavaltuuksia. Riittävän tehokkaat ja REMIT-asetuksen edellyttämät valvonta- ja tut-

kintavaltuudet ovat välttämättömiä uskottavan ja ennaltaehkäisevän valvonta- ja seuraamusjärjestelmän luomiseksi.

Ehdotuksen mukaan lisätehtävistä johtuvia Energiamarkkinaviraston resurssitarpeita käsitellään esityksen jatkovalmistelun yhteydessä. Näin ollen valtiovarainministeriö ei ota niihin tässä vaiheessa kantaa.

Yksityiskohtaisia huomioita

Seuraamusmaksun suuruus olisi ehdotuksen mukaan enintään 10 % elinkeinonharjoittajan liikevaihdosta. Finanssivalvonnasta annetun lain 41 §:n mukaan seuraamusmaksu saa olla enintään 10 % oikeushenkilön liikevaihdosta, kuitenkin enintään 10 miljoonaa euroa. VM kiinnittää huomion siihen, ettei ehdotettu 18 § sisällä vastaavaa seuraamusmaksun absoluuttista enimmäismäärää. VM ei kuitenkaan pidä tarpeellisenä lisätä ehdotukseen kyseistä absoluuttista euromääräistä ylärajaa, sillä pelkän liikevaihdon perusteella määrättävässä seuraamusmaksussa kyetään sekä paremmin ja oikeudenmukaisemmin huomioimaan seuraamuksen kohteena olevan elinkeinonharjoittajan koko että toisaalta turvaamaan seuraamuksen riittävä ennaltaehkäisevyys myös suurempien yhtiöiden osalta.

Ehdotuksessa ei esitetä nimenomaisesti säädettävän siitä, millä perusteella lain vastainen menettely käsiteltäisiin joko hallinnollisessa seuraamusprosessissa tai rikosoikeudellisessa prosessissa. Perustelujen mukaan (s. 43) rikosoikeudellisia seuraamuksia sovellettaisiin hallinnollisten seuraamusten vaihtoehtoina tahallisissa, törkeissä ja vaikutuksiltaan huomattavan laajoissa väärinkäytöksissä. VM kannattaa ehdotuksen ajatusta siitä, että vähäisempiin rikkomuksiin sovellettaisiin hallinnollista seuraamusjärjestelmää rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän sijaan. Seuraamusmaksun kohteena olevien REMIT-asetuksen kieltojen ja ehdotettuun rikoslain 52 lukuun sisältyvien tunnusmerkistöjen samankaltaisuuden vuoksi (syyksiluettavuuden vaatimuksia lukuun ottamatta) VM kuitenkin esittää harkittavaksi nimenomaista lain säännöstä, jolla selkeytettäisiin rajanvetoa hallinnollisen ja rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän valinnan välillä.

Rikemaksu ja julkinen varoitus voitaisiin perustelujen (s. 52-53) mukaan määrätä vain elinkeinonharjoittajalle mutta ei luonnolliselle henkilölle. Rikemaksua koskeva tunnusmerkistö (20 a §) sisältää kuitenkin luonnolliselle henkilölle määrättävän rikemaksun maksimin. Lisäksi kyseisen säännöksen viimeinen momentti lienee tarpeeton, jos rikemaksua ei voida määrätä luonnolliselle henkilölle.

VM:n mielestä julkisen varoituksen ja rikemaksun keskinäistä suhdetta voisi jatkovalmistelussa myös selkiyttää. VM esittää ensinnäkin harkittavaksi, onko tarpeen säätää samoista teoista ja laiminlyönneistä mahdollisuutta antaa joko rikemaksu tai julkinen varoitus. Perustelujen mukaan (s. 53) teot ja laiminlyönnit, jotka eivät täytä rikemaksun tunnusmerkistöä, voivat tulla julkisena varoituksena sanktioitavaksi. Perusteluista ei tarkemmin ilmene, miltä osin rikemaksun ja julkisen varoituksen tunnusmerkistöt eroavat toisistaan, sillä kummassakin seuraamus kohdistetaan REMIT-asetuksen samojen artiklojen rikkomiseen. Mikäli rikemaksun soveltamisalan on tar-

koitettu poikkeavan julkisen varoituksen soveltamisalasta (esimerkiksi kohdistumalla vain kyseisten artiklojen tiettyjen kohtien rikkomiseen), tulisi tämän selkeämmin ilmetä lain säännöksistä ja niiden perusteluista.

Lisäksi ehdotetun 20 b §:n 2 momentin mukaan julkinen varoitus annettaisiin edellyttäen, ettei asia kokonaisuutena arvioiden anna aiheutta ankarampiin toimenpiteisiin. Tarkoituksena ilmeisesti on, että ankarampi toimenpide olisi rikemaksun määrääminen. Perustelujen mukaan (s. 42-43), julkinen varoitus voitaisiin määrätä (rikemaksun sijasta) silloin, kun rikkomus olisi seurausta asianosaisen lievästä huolimattomuudesta ja sen vaikutukset olisivat vähäiset. Mikäli vähäisten tekojen ja laiminlyöntien osalta halutaan säätää nimenomainen mahdollisuus antaa rikemaksun sijaan julkinen varoitus, voisi VM:n mielestä olla selkeämpää rajata julkisen varoituksen soveltamisala vähäisiin tekoihin ja laiminlyönteihin.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Lainsäädäntöneuvos

Janne Häyrynen